Eduskunta
Valtiovarainvaliokunnan verojaosto

Lausuntopyyntönne 31.5.2024, HE 61/20204 vp

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi arvonlisäverolain 84 ja 85 b §:n ja eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan, että yleistä arvonlisäverokantaa ja vakuutusmaksuveron verokantaa korotettaisiin 24 prosentista 25,5 prosenttiin.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.9.2024.

Suomen Yrittäjät esittää lausuntonaan seuraavaa:

- Voimaantulon ehdotettu aikataulu on liian tiukka. Vaikka kyseessä on lakiteknisesti yksinkertainen muutos, verokannan muutos edellyttää verovelvollisilta useita toimenpiteitä. Voimaantuloa olisi perusteltua lykätä vähintään 1.10.2024 saakka.

- Yritysvaikutusten osalta on tärkeää ottaa huomioon yleisen verokannan korottamisen ja arvonlisäveron alarajahuojennuksen poistamisen yhteisvaikutus: verokannan korottaminen voimistaa alarajahuojennuksen poistamisesta aiheutuvaa verorasituksen kasvua. Alv-korotus ja alarajahuojennuksen poisto koskevat laajalti samaa yrittäjäjoukkoa, usein naisyrittäjiä, joihin ovat iskeneet viime vuosina korona, taantuma, inflaation nousu, YEL-maksujen korotukset ja myös sote-uudistus, joka on johtanut siihen, että hyvinvointialueet ovat ostaneet alan yrittäjiltä vähemmän palveluita. Tämän yksi seuraus on ollut se, että naisyrittäjien määrä laski vuonna 2023 lähes 10 000:lla.

- Pidennettyyn verokauteen hakeutuneista verovelvollisista erityisesti noin 70 000 neljännesvuosi-ilmoittajalle ehdotettu voimaantuloajankohta olisi hyvin ongelmallinen. Pidennettyjen verokausien tarkoituksena on osaltaan tarjota helpotusta pienimmille yrityksille arvonlisäverotuksesta aiheutuvien velvoitteiden hoitamisessa.

- Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan nykyiseen kymmenen prosentin alennettuun arvonlisäverokantaan kuuluvat

hyödykkeet siirretään 14 prosenttiin lukuun ottamatta sanoma- ja aikakauslehtiä. Kehysriihessä päätettiin myös korottaa makeisten ja suklaan arvonlisäverokantaa 14 prosentista 25,5 prosenttiin. Muutokset voivat toimialakohtaisesti vaikeuttaa yritysten toimintaedellytyksiä entisestään.

Esitämme jäljempänä eräitä yksityiskohtaisia huomiota esityksestä.

Pienimpiä yrityksiä uhkaa kaksinkertainen veronkiristys – apua vähäisen toiminnan rajan nostamisesta

Pääministeri Orpon hallituksen kehysriihessä päättämä yleisen arvonlisäverokannan korottaminen 25,5 prosenttiin viimeistään 1.9.2024 on osa hallituksen toimenpiteitä, joiden tavoitteena on parantaa julkisen talouden kestävyyttä ja luoda edellytykset velkaantumisen kasvun taittamiseen.

Suomen Yrittäjät pitää julkisen talouden sopeuttamistoimia välttämättöminä velkaantumisen paisumisen estämiseksi. Työn ja yrittämisen verotuksen kiristämiseen verrattuna välillisen verotuksen kiristäminen on työllisyyden ja kasvun kannalta lähtökohtaisesti vähemmän haitallista. Vaikka arvonlisävero on välillinen vero, joka on tarkoitus vyöryttää hintoihin loppuasiakkaan maksettavaksi, käytännössä veronkorotuksen ohjaaminen hintoihin voi kuitenkin erityisesti pienimmillä olla vain rajallisesti mahdollista. Maksuvaikeuksista kärsivillä pk-yrityksillä arvonlisäveron korottaminen voi yksittäistapauksissa pahimmillaan lopettaa liiketoiminnan.

Niissä tilanteissa, joissa veronkorotuksen vyöryttäminen hintoihin ei onnistu, veronkiristys merkitsee yrityksen katteen pienenemistä. Tämä on erityisen ongelmallista yksinyrittäjille ja muille pienille, tyypillisesti työvoimavaltaisille yrityksille sekä kuluttajille myyville yrityksille, sillä näitä samoja yrityksiä uhkaa niin sanotun pienyritysdirektiivin kansallisen täytäntöönpanon myötä jo valmiiksi veronkiristys vuoden 2025 alusta, kun arvonlisäveron alarajahuojennus poistuu. Alarajahuojennuksen poistamista koskeva esitys (HE 50/2024 vp) on parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä, eikä siinä esitetä vähäisen toiminnan rajan nostamista. Vähäisen toiminnan rajan nostamisella olisi kuitenkin mahdollista kompensoida alarajahuojennuksen poistamisesta aiheutuvaa veronkiristystä.

Lausuttavana olevan esityksen lainvalmistelun aikana esitimme, että esitystä tulisi täydentää arviolla yleisen verokannan ja alarajahuojennuksen poistamisen yhteisvaikutuksesta. Pidämme erittäin hyvänä ja perusteltuna, että esitykseen lisättiin seuraava kohta (s. 7):

”3.2.4 Verovelvollisuuden alarajaan liittyvän huojennuksen poistaminen

> *Hallituksen toukokuussa 2024 antamassa esityksessä (HE 50/2024 vp) ehdotetaan, että verovelvollisuuden alarajaan liittyvä huojennus poistettaisiin 1.1.2025 alkaen. Alarajahuojennuksen poistaminen koskettaisi yrityksiä, joiden tilikauden liikevaihto on 0–30 000 euron välillä. Alarajaa koskevassa hallituksen esityksessä alarajahuojennuksen poistamisen on arvioitu kasvattavan erityisesti kuluttajille pääasiallisesti myyvien pienten työvoimavaltaisten yritysten verorasitetta.* ***Yleisen verokannan korottamisella arvioidaan olevan yhteisvaikutuksia verovelvollisuuden alarajaan liittyvän huojennuksen poistamisen kanssa. Arvioiden mukaan yleisen verokannan korottaminen voimistaisi alarajahuojennuksen poistamisesta aiheutuvaa verorasitteen kasvua.*** **”**
> (Korostus tässä.)

Hallituksen esityksessä viitataan EU-maita sisältävän aineiston pohjalta tehtyyn arvioon, jonka mukaan arvonlisäveron korotuksesta noin kaksi kolmasosaa välittyy hintoihin. Arvioon todetaan kuitenkin sisältyvän epävarmuutta. Kuten esityksessäkin todetaan, siltä osin kuin esitetyt korotukset siirtyvät kuluttajahintoihin, ne voivat vähentää korotuksen piirissä olevien hyödykkeiden kysyntää ja heikentää yritysten tuotantoa. Kuluttajien ostovoiman leikkaantumisella on siten kielteisiä vaikutuksia yritystoimintaan. Tietyillä toimialoilla kielteisiä vaikutuksia voi voimistaa kotitalousvähennyksen leikkaaminen, josta myös päätettiin kehysriihessä.

Arvonlisäverojärjestelmän kokonaisuuden kannalta yleisen verokannan nosto kasvattaa yleisen ja alennettujen verokantojen välistä eroa, mikä voi vaikuttaa taloudelliseen tehokkuuteen ja yritysten väliseen kilpailuasetelmaan.

Voimaantuloa perusteltua lykätä vähintään 1.10.2024 saakka

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1.9.2024, mikä on yritysten näkökulmasta ongelmallista. Esitämme, että **voimaantuloa myöhennettäisiin vähintään 1.10.2024** saakka.

Esityksessäkin viitatusti yleisen verokannan korottaminen koskee lähtökohtaisesti kaikkia arvonlisäverovelvollisia toimijoita. Verohallinnon vuoden 2023 oma-aloitteisten verojen veroilmoitustietoaineiston tietoihin viitaten esityksessä todetaan yleisen verokannan mukaisista kotimaan myynneistä arvonlisäveroa ilmoittaneita toimijoita olevan arviolta 444 000. Vaikka veroverovelvollinen ei suorittaisikaan myynneistään veroa yleisen arvonlisäverokannan mukaan, tämän tulee huomioida verokantamuutos ostoista vähennettävän veron vuoksi.

Pidennettyä verokautta noudattaville ehdotettu voimaantulo merkitsisi kahden eri verokannan soveltamista samoihin hyödykkeisiin saman

verokauden aikana, mikä lisää yritysten hallinnollista taakkaa. Erityisen ongelmallisena ehdotettua voimaantuloa pidämme neljännesvuosi-ilmoittajille. Esityksessä viitataan pidennettyä verokautta noudattaviin neljännesvuosi- ja vuosi-ilmoittajiin, mutta näiden lukumäärä ei käy ilmi esityksestä. Käsittääksemme Verohallinnon arvonlisäverovelvollisten rekisterissä olevista esimerkiksi neljänneskalenterivuosimenettelyssä on noin 70 000 verovelvollista.

Verokantamuutos aiheuttaa yrityksille hallinnollisia kustannuksia ja **edellyttää tieto-, kirjanpito- ja hintajärjestelmien päivittämistä.** Hallitusohjelman mukainen alennettuun kymmenen prosentin verokantaan kuuluvien hyödykkeiden siirtäminen 14 prosentin verokantaan sekä kehysriihessä sovittu makeisiin ja suklaaseen sovellettavan verokannan korottaminen lisäävät varsin lyhyellä aikavälillä hallinnollista taakkaa ja kustannuksia entisestään. Tuleviin muutoksiin viitaten esityksessä todetaan (s. 11), että hallituksen tarkoituksena on antaa omat erilliset esitykset muista arvonlisäverotuksen verokantoja koskevista muutoksista ja että kyseisissä esityksissä tullaan arvioimaan niissä ehdotettavien muutosten vaikutuksia. Mielestämme viitattujen muutosten huomioiminen yritysvaikutusten osalta edes karkealla tasolla olisi ollut suotavaa.

Siltä osin kuin yrityksillä on käytössään vanhempia taloushallinnon ohjelmia verokantamuutos voi edellyttää myös kokonaan uuden ohjelmiston hankintaa. Suhteellisesti kevyimmin toimin muutoksen huomioiminen järjestelmissä sujunee niissä yrityksissä, joilla on käytössään ohjelmistoja, joiden asianmukaiset tuotepäivitykset ovat ajankohtaisesti saatavilla. Yrityksissä, joissa digitalisoitumisen aste on vaatimattomammalla tasolla tai olematon, manuaalista työtä edellytetään enemmän. Tämä koskee tyypillisesti pienyrityksiä, joissa hallinnollisten kustannusten ja työn määrä on suhteellisesti suurin. Verokantamuutos edellyttää myös sopimusten päivitystarpeen kartoittamista sekä hinnastojen päivitystä, joten kyse ei ole yksinomaan järjestelmämuutoksista.

Voimaantulon ajoittamisessa tulisi ottaa huomioon, että järjestelmämuutosten osalta desimaalin sisältävän verokannan käyttöönotto voi olla jossain määrin ongelmallista. Vaikka itse muutos järjestelmiin olisi pieni, järjestelmäintegraatioiden toimivuus tulee varmistaa, mikä edellyttää räätälöintiä ja testaamista. Ohjelmistotoimittajien keskuudessa on käsittääksemme esitetty näkemyksiä, että järjestelmämuutosten toteuttaminen ehdotetussa aikataulussa ei välttämättä ole mahdollista ainakaan, mikäli muutos edellyttää järjestelmän vaihtamista. Joissakin yrityksissä voi myös olla käytössä yrityksen tarpeisiin räätälöity ohjelmisto, joka on niin syvälle yrityksen toimintaan integroitu, että ohjelmiston vaihtaminen ehdotetussa aikataulussa ei ole realistista. Tästä puolestaan voisi seurata laskutuksen viivästyminen.

Jos yrityksestä ei lähde laskua, se vaikuttaa suoraan myös arvonlisäveron kertymisen aikatauluun.

Esityksen vaikutusarviossa todetaan (s. 4), että vuoden 2024 osalta esitetty voimaantulon ajankohta ja arvonlisäveron kahden kuukauden tilitysviive huomioiden arvonlisäverotuoton lisäyksen arvioidaan olevan noin 161 miljoonaa euroa. Esityksessä todetaan edelleen (s. 11), että yleisen arvonlisäverokannan ja vakuutusmaksuveron verokannan voimaantulon lykkääminen yhdellä kuukaudella vuoden 2024 lokakuun alkuun merkitsisi valtiolle noin 80 miljoonan euron arvonlisäverotuoton menetystä ja 5 miljoonan euron vakuutusmaksuveron menetystä vuonna 2024 verrattuna siihen tilanteeseen, että verokantoja korotettaisiin syyskuun alussa.

Voimaantulon myöhentäminen ehdotetusta luonnollisesti pienentäisi kuluvalle vuodelle arvioitua verotuottoa, mikä ei tukisi tavoitteita parantaa julkisen talouden kestävyyttä ja taittaa velkaantumisen kasvua. Kun kuitenkin otetaan huomioon, että muutosten voimaantulo syyskuun alusta edellyttäisi yrityksiltä valmistelevia toimia ennakoivasti ja että ajankohdallisesti varautumisaika ajoittuu kesään ja siten lomakauteen, voimaantulon myöhentäminen olisi perusteltua.

Arvonlisäverokantojen korottaminen kesken vuotta 1.7.2010 perustui lakiehdotukseen (HE 137/2009 vp), joka annettiin syyskuussa 2009 ja jonka eduskunta hyväksyi joulukuussa 2009. Yrityksillä oli lain vahvistamisesta puolisen vuotta aikaa valmistautua muutokseen. Nyt lausuttavana olevan hallituksen esityksen luonnosta koskeva lausuntokierros päättyi 17.5.2024 ja valtioneuvosto antoi hallituksen esityksen eduskunnalle 30.5.2024. Eduskuntakäsittelyn edellyttämä aika huomioon ottaen lain vahvistamisen ja ehdotetun voimaantulon väliin jäävä aika rajoittuisi vain muutamaan kuukauteen. Hallitusohjelman mukaan yrityksiä koskevat lainsäädäntöuudistukset toteutetaan riittävän pitkillä siirtymäajoilla, jotta yrityksille jää aikaa sopeuttaa toimintaansa.

Muutokseen sopeutumisen kannalta olisi myös tärkeää, että Verohallinnolla on valmius julkaista voimaantulosäännösten soveltamista koskeva, käytännönläheinen ohjeistuksensa mahdollisimman pian.

Suomen Yrittäjät

Laura Kurki
veroasiantuntija